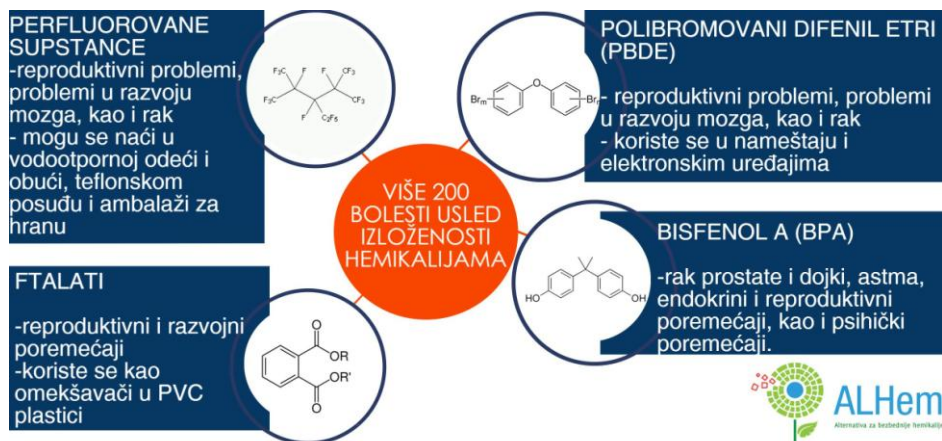

ZAŠTO BEZBEDNIJE ALTERNATIVE?

Unazad mnogo godina postoje dokazi da pojedine hemikalije, kao što su sredstva za čišćenje, za održavanje travnjaka i bašta, za upotrebu u građevinarstvu mogu izazvati pored akutnih efekata (trovanja, opekotine) i hronične efekte, kao što su rak, astma, reproduktivni problemi, hormonski poremećaji. Takođe značajan broj supstanci koje se nalaze u gotovim proizvodima kao što su nameštaj, podne obloge, igračke, elektronska i sportska oprema mogu izazvati hronične efekte. Na primer, u nedavnoj studiji¹ je objavljeno da izloženost bisfenolu A (BPA), kao rezultat korišćenja ove supstance u konzervama za hranu i piće, može prouzrokovati oko 3 milijarde dolara godišnje troškova zbog izazivanja određenih zdravstvenih problema kao što su rak prostate i dojki, astma, hormonski, reproduktivni i psihički poremećaji. Bromovani usporivači gorenja, koji se stavljaju u nameštaj i elektronske uređaje, mogu prouzrokovati reproduktivne probleme, probleme u razvoju mozga, kao i rak.

ALHem I BEZBEDNIJE ALTERNATIVE

ALHem se zalaže za bezbednije alternative tako što priprema uputstva za proizvođače hemikalija i proizvoda, kao i za distributere/trgovce. ALHem čini dostupnim baze podataka i druge alate za podršku supstituciji na srpskom jeziku za procenu bezbednosti alternativa (SIN Lista, SUBSPORT, GreenScreen) i promovise primere dobre prakse proizvođača i distributera koji sprovode politiku bezbednog upravljanja hemikalijama.

¹Tresande, L., Further Limiting Bisphenol A In Food uses Could Provide Health And Economic Benefits. *Health Affairs* 33(2):316-23, 2014

BEZBEDNIJE ALTERNATIVE ZA NAJOPASNIJE HEMIKALIJE

Zamena najopasnijih hemikalija bezbednijim alternativama je najčešće ekonomski opravdana za privredne subjekte, pored toga što je korisna za zdravlje ljudi i životnu sredinu. Ne može se samo porediti cena kilograma opasne hemikalije sa cenom kilograma njene bezbednije alternative, jer je postupak procene kompleksniji. Takođe, cene bezbednijih alternativa nisu statične, one su skuplje na početku, ali se njihova cena smanjuje sa porastom tražnje. Drugo, zamena je način da se smanje troškovi vezani za rukovanje opasnim hemikalijama (upotreba posebnih ličnih zaštitnih sredstava, primena mera za smanjenje rizika, upravljanje opasnim otpadom i sl).

„87% industrijskih hemičara je predvidelo da će se ponuda tzv. održive hemije povećati u narednih 10-20 godina, a 42% je predvidelo značajno povećanje“, Izveštaj OECD o inovacijama u hemiji

Jedan od ciljeva odredbi propisa o hemikalijama, biocidima i sredstvima za zaštitu bilja je zamena najopasnijih hemikalija sa onima koje su manje opasne.

U zemljama Evropske unije postupak autorizacije (izdavanje odobrenja za stavljanje u promet i/ili korišćenje supstanci koje izazivaju zabrinutost), a kod nas kao i u EU zabrana proizvodnje, stavljanja u promet i korišćenja određenih opasnih supstanci, glavni su pokretač industrije za prelazak na bezbednije alternative.

Ovi propisi su ekonomski podsticaj za kompanije koje su već pronašle bezbednije alternative i one koje su u fazi zamene kao i snažni pokretač inovacija. Globalno tržište je u velikim naporima za dostizanje održivosti, gde je glavna komponenta zamena najopasnijih hemikalija.

SUPSTITUCIJA je zamena opasne supstance bezbednijom alternativom ili izmena tehnološkog procesa kojom se postiže niži rizik po zdravlje ljudi i životnu sredinu uz očuvanje ekvivalentne funkcionalnosti proizvoda. Supstitucija je pokretač inovacija, a može doneti i druge dodatne koristi.

KORACI U PROCESU SUPSTITUCIJE

DISTRIBUTERI IMAJU VEOMA ZNAČAJAN UTICAJ DA SE NA TRŽIŠTU SMANJI BROJ PROIZVODA KOJI U SEBI SADRŽE NAJOPASNJE SUPSTANCE!

Inovativni trgovci, suočeni sa zabranama stavljanja u promet određenih hemikalija ili proizvoda, kao i zahtevima iz drugih propisa, ali i zbog pritiska od strane potrošača i organizacija civilnog društva, uvode **politiku poslovanja kojom se eliminišu najopasnije supstance** iz proizvoda/hemikalija koje stave u promet. Primena ovakve prakse predstavlja izazov, ali i prednost, pre svega u **povećanju poverenja potrošača i uštedi**.

Brojni primeri distributera/trgovaca koji su između ostalog prestali da prodaju proizvode koji sadrže najopasnije hemikalije su važna pokretačka snaga koja može izvršiti direktan uticaj na uvoznike i proizvođače.

Više na ALHem web-stranici www.alhem.rs

DISTRIBUTERI

PRIMERI DOBRE PRAKSE U SRBIJI

„Kao omekšivač u proizvodnji gumene obuće smo koristili Dibutil ftalat. Praćenjem propisa Evropske unije, pre nego što su preuzeti u naše zakonodavstvo, informisali smo se da su ftalati na listi supstanci koje izazivaju zabrinutost. Dibutil ftalat smo zamenili bezbednijom alternativom - dioktil sebakatom, uz postizanje istog kvaliteta. Troškovi su u apsolutnom iznosu nešto veći, ali najveća dobit ostvarena ovom zamenom je opstanak na zahtevnom tržištu Evropske unije.”

„Praćenjem liste kandidata, SIN liste i aktuelnih zakonskih propisa u EU informišemo se o supstancama koji izazivaju zabrinutost. Proaktivno delujemo izborom sirovina za nove proizvode, kao i zamenom ovih supstanci bezbednijim alternativama u postojećim proizvodima i to u fazi najave za listu kandidata (trenutno aktuelni su MEK, Co-oktoat). Na isti način smo zamenili više najopasnijih hemikalija bezbednijim alternativama (DIBP u nitro premazima adipatima; olovne sulfohromate i molibdate bezbednijim organskim pigmentima, itd). Naše iskustvo je pokazalo da smo ovim pristupom pre svega obezbedili sigurno rukovanje i upotrebu naših proizvoda, a takodje, postigli i direktne i indirektno uštede povećanjem tržišnog udela naših premaza“.

Realizaciju projekta finansijski je podržala ambasada Kraljevine Norveške u Beogradu www.norveska.org.rs